

наявності закладів безперервної освіти в Україні можливий її подальший розвиток у багатьох суспільних сферах.

Список використаної літератури

1. Зязюн І. А. Неперервна освіта як основа соціального поступу / І. А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць. – К.: Вид. центр НТУ «ХП», 2001. – Ч. 1. – С. 15–23.
2. Кратохвил, М. В. Життя Яна Амоса Коменського/М. В. Кратохвил. – М.: Просвещение, 1991.
3. Мусіна Л. О. Основні засади переходу до економіки знань: перспективи для України / Л. О. Мусіна // Економіка і прогнозування. – 2003. – №3. – С. 87–107.
4. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Лук'янова Л. Б., Сігаєва Л. С., Аніщенко О. В., Зінченко С. В., Баніт О. В., Лапаєнко С. В., Василенко О. В. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
5. Скворцов В. Н. Формирование высококвалифицированного специалиста - одна из важнейших задач и функций непрерывного образования В. Н. Скворцов/ Образование через всю жизнь: Непрерывное образование в интересах устойчивого развития: материалы 11-й междунар. конф.: в 2 ч. / сост. Н. З.А. Лобанов; под науч. ред. Н. А. Лобанова и В. Н. Скворцова; ЛГУ им. А. С. Пушкина, НИИ соц.-экон. и пед. пробл. непрерыв. образования. – Вып. 11. – СПб.: ЛГУ им. А.С. Пушкина, 2013. – Ч. I. – 324 с

Аліна ЛОГВИНОВСЬКА

ПОЛІКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

Нині, на сучасному етапі значних перетворень і переосмислення соціально-педагогічних та суспільних процесів, одним із визначальних напрямів виховання, зокрема, майбутніх учителів філології є формування національної культури, як соціально-історичного явища та національної культури як національно ціннісного феномену, знань про українські традиції як складову національної культури, про історичні, політико-правові, громадські, етичні та інші аспекти національної ідентифікації, співвідношення національних, соціальних, культурних і релігійних відмінностей між людьми; розуміння національного і загальнолюдського компонентів культури та поваги до культур різних народів.

Культурологічний підхід науковці розглядають, передусім, у контексті загальнофілософського розуміння культури, аналізуючи педагогічні факти та явища з урахуванням культурних і соціальних процесів минулого, сучасного та майбутнього.

Суспільні зміни, пов'язані з процесами глобалізації та інтеграції, що відбуваються майже в усіх сферах життя, визначають пріоритетні напрямки розвитку сучасної освіти. Особливої актуальності набуває процес формування вільної особистості, здатної відійти від етноцентризму та готової жити у відкритому загальноцивілізаційному культурному просторі. З огляду на це, дослідник проблеми Н. Величко, зазначає, що завдання професійної освіти не обмежується трансляцією необхідних знань, умінь і навичок, а полягає, також, в організації полікультурної підготовки студентів та формуванні полікультурної компетентності як інтегрованої особистісної якості [1, с.162].

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Закони України «Про освіту», Концепція національного виховання, Національна доктрина розвитку освіти зумовлюють об'єктивну актуальність розробки проблеми. Метою реформи вищої освіти на нових законодавчих і методологічних засадах є досягнення якісного рівня професійної підготовки спеціаліста у вищій школі, формування принципово нового підґрунтя для розвитку особистості педагога, який здатний до роботи у полікультурному просторі.

Як зазначено в Концепції національного виховання, принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування в дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської.

Аналіз поняття «парадигма» показав, що за своєю сутністю – це змістовно та формально інтегровані ідеї, що визначають теоретико-методологічні засади дослідження, а також педагогічні теорії, які відображують розвиток педагогічної науки в певний історичний період розвитку суспільства і впливають на систему професійної підготовки майбутніх вчителів-філологів.

Зрозуміти сутність освітньої культурологічної парадигми допомагають ідеї М. Бахтіна, Г. Балла, В. Біблера, Є. Іванова. І. Соколова визначає, наступні структурно-функціональні елементи освітньої культурологічної парадигми: система знань та умінь, що актуалізуються в певну історичну епоху; усвідомлення людиною типу культури, до якої вона належить, і способів особистісного розвитку в процесі її засвоєння; усвідомлення взаємозв'язку культури і моралі особистості, цінностей культури та освіти в суспільстві; уявлення про образ і місце вчителя як носія знань і культури в процесі педагогічної діяльності [5].

Проблему полікультурної компетентності вивчали такі вчені як О. Бондаревська, Б. Гершунський, Р. Джон, Н. Коломінський, С. Смірнов та інші. Так, дослідники Н. Мілованова та В. Прудаєва визначають це поняття як здатність особи реалізовувати знання і навички в новій ситуації. О. Проворов, О. Смолянкінова вважають, що полікультурна компетентність – це індивідуальна характеристика міри відповідності потребам професії, базовий компонент поняття «педагогічна культура», що сприяє формуванню спеціаліста високої культури. Крім того, як зазначає О. Щукін, «формування полікультурної компетентності є безперервним процесом, значущим чинником якого є освіта» [6, с.139].

Директор Центру інформації та досліджень міжнародних міграційних процесів Ради Європи Антоніо Перотті при підготовці майбутніх учителів особливого значення надає саме інтеркультурному підходу. У роботі «Виступ на захист полікультурності» він пише: «При підготовці вчителів необхідно виробити у них інтеркультурне бачення і дати їм засоби розвивати й актуалізувати свої знання з урахуванням набуток різних культур, їх взаємодії й еволюції... Слід навчитися розпізнавати й долати стереотипи, упередження, односторонність поглядів, прагнути поглиблювати свої знання про іншого, а заодно і пізнання самого себе». На його думку, така парадигма професійної освіти дозволить сформувати новий тип педагога, полікультурно спрямованого, тобто здатного змінювати «з погляду іншого» методологію навчання. З позицій автора, тільки такий педагог є професійно компетентним [2, с.102]. І. Соколова визначає полікультурну компетентність майбутнього вчителя-філолога як «цілісне, інтегроване, багаторівневе, особистісне новоутворення, результат професійної підготовки людини, успішність якої зумовлена сукупністю сформованих у фахівця компетенцій, що сприяють соціалізації особистості, формуванню в неї світоглядних та науково-професійних поглядів, формуванню педагогічної творчості та майстерності, визначають успішність діяльності, здатність до самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя» [4, с. 102]. Дослідниця Г. Суткевич дійшла висновку, що впровадження культурологічного підходу з опорою на комунікативну методику є найбільш ефективним у процесі формування полікультурної компетентності. Важливо те, що формування полікультурної компетентності відбувається за умов адаптації до контексту національної та іншомовної

культури. При цьому вивчення мови відбувається через пізнання культури, а культура пізнається через засвоєння мови [5, с.168].

Результатом професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога є усвідомлене прийняття ним таких соціокультурних цінностей, як: особистісні цінності людини, яка перебуває в постійному діалозі із собою, з іншими людьми, національною культурою України, а також культурами країн, мова яких вивчається; цінності педагогічної діяльності; цінності культури спілкування державною, рідною, іноземною мовами; цінності педагогічної практики, де відбувається формування майбутнього фахівця; цінності правової, педагогічної, психологічної, екологічної, економічної, естетичної культури особистості [4, с.256]. Як зазначає О. Савенкова, формувати культурологічну компетентність учнів слід на відповідних педагогічних засадах, що ґрунтуються на таких ключових аспектах: інноваційному, діяльнісному та психолого-педагогічному [3, с. 2].

Освіта – це унікальний механізм передачі і засвоєння наукової інформації знань і умінь соціального і професійного досвіду від покоління до покоління, формування особистості, її світогляду, різних якостей, культури.

Отже, у процесі дослідження проблеми формування полікультурної компетентності вчителів-філологів у контексті культурологічної парадигми освіти культурологічна парадигма сприяє кращому розумінню сучасних особливостей професійної підготовки майбутніх вчителів-філологів, узагальненим об'єктом діяльності яких є мова та література.

Список використаної літератури

1. *Величко Н. М.* Полікультурна компетентність як складова професійної компетентності педагога / Н. М. Величко // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – Вип. 54. – Педагогічні науки. – 2010. – С. 162–165.
2. *Перроті А.* Виступ на захист полікультурності / Антоніо Перроті. – Львів: Кальварія, 2001. – 128 с.
3. *Савенкова О. В.* Формування культурологічної компетентності учнів// Вивчаємо українську мову та літературу, 2010. - №26. – С.2 – 6.
4. *Соколова І. В.* Професійна підготовка майбутнього вчителя – філолога за двома спеціальностями: монографія / за ред. С.О. Сисоевої // МОН України. АПН України. Ін – т пед. освіти і освіти дорослих. – Маріуполь – Д.: АРТ – ПРЕС, 2008. – 400 с.
5. *Суткевич Г. О.* Принципи формування полікультурної компетентності майбутніх політологів у процесі вивчення іноземної мови / Ганна Суткевич // Наукові праці. – 2009. – № 6. – С. 168.
6. *Щукин А. Н.* Обучение иностранным языкам. – М.: Филоматис, 2004. – С.139-140.

Діана СОША

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розвиток та модернізація освіти передбачає впровадження у навчальний процес вищої школи новітніх технологій та сучасних підходів.

Підготовку студентів до різних видів професійної діяльності, у тому числі, до індивідуалізації навчання досліджували А. Алексюк, В. Володько, М. Євтух, О. Пехота, В. Лозова та ін.

В. Єфремова розв'язання завдань удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів визначає як перебудову – індивідуалізацію та технологізацію – всієї системи навчально-виховної роботи у вищому педагогічному закладі, основними методологічними принципами якої виділяє діяльнісний, системний та особистісно орієнтований підходи до засвоєння теорії і вироблення практичних умінь та навичок.